

PRIKAZI

Hvalevrijedan zbornik u čast Ljiljane Kolenić

Od Pavlimira do rči šokačke. Zbornik Ljiljane Kolenić.

Ur. Silvija Ćurak i Vera Blažević Krezić.

Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2021., 612 str.

Povodom 65. rođendana i 41. godišnjice znanstveno-nastavnoga rada publiciran je Zbornik Ljiljane Kolenić. Zbornik je tematski komponiran od triju tematskih blokova: Svečarici, Jezikoslovni prilozi te Književnoznanstveni i kulturološki prilozi.

U prvom poglavlju Ermina Berbić Kolar piše o slavonskome dijalektu kroz rad i djelo prof. dr. sc. Ljiljane Kolenić. Autorica navodi dvije knjige i 60 znanstvenih i stručnih radova. Voditeljicom projekata bila je: od 1991. do 1997. *Leksikologija i frazeologija hrvatskoga jezika*; od 1997. do 2001. *Hrvatska leksikologija*; od 2003. *Frazeologija u djelima starih hrvatskih pisaca*. Od 18. travnja 2005. bila je članicom *Vijeća za normu hrvatskoga standardnoga jezika*. Od 2007. do 2013. vodila je projekt *Slavonski dijalekt*. Bila je suradnicom na projektima *Posavski (pod)dijalekt slavonskoga dijalekta*, 2013. i *Nematerijalna kulturna baština – zaštićeni govori u Slavoniji*, 2015. Voditeljicom tih projekata bila je izv. prof. dr. sc. Ermina Berbić Kolar. Profesorica Kolenić istaknula se popularizacijom slavonskoga dijalekta o kojem je održala niz predavanja te nastupa na televiziji i radijskim postajama. U Vinkovcima, 11. studenoga 2005. zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije Šokačka rič prof. dr. sc. Ljiljani Kolenić dodijelila je *Povelju i nagradu za znanstveno proučavanje slavonskoga dijalekta*. Povodom 10. obljetnice Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru (1994. – 2004.) prof. dr. sc. Ljiljani Kolenić dodijeljena je *Zahvalnica za uspješno obavljanje nastave na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru*. Osječko-baranjska županija 2021. prof. dr. sc. Ljiljani Kolenić dodijelila je nagradu za životno djelo ostvareno u području znanosti.

Silvija Ćurak piše o bibliografiji svečarice. Prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić rođena je 18. siječnja 1955. u Lipovljanima u Republici Hrvatskoj. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 27. lipnja 1979. diplomirala

je jugoslavenske jezike i književnosti i engleski jezik. Na istome fakultetu, temom *Dijalektološka karta Slavonije* pod mentorstvom akademika prof. dr. sc. Milana Moguš magistrala je 12. rujna 1983. te doktorirala 13. ožujka 1989. pod mentorstvom akademika prof. dr. sc. Josipa Vončine temom *Gramatičarski rad Slavonaca prije preporoda*.

Od 3. rujna 1980. bila je asistentica na Pedagoškom fakultetu (od 2004. Filozofski fakultet) Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Na tome fakultetu birana je 1. lipnja 1993. u zvanje docentice, 1999. izvanredne profesorice, 13. travnja 2004. redovite profesorice te 30. ožujka 2009. u zvanje redovite profesorice u trajnom zvanju. Na tom je fakultetu 1992. bila pročelnicom Odsjeka za hrvatski jezik i književnost. Tu je dužnost obnašala u još jednom mandatu. Od 1992. do 2003. obnašala je dužnost prodekanice Pedagoškoga fakulteta Sveučilišta u Osijeku. Za vrijeme Domovinskoga rata nesebično je i hrabro dolazila u Mostar pomažući tamošnjem Sveučilištu. Godine 2009./2010. bila je prvom voditeljicom Sveučilišnoga interdisciplinarnoga studija *Kulturologija*. Od 2005. voditeljicom je Sveučilišnoga poslijediplomskoga studija *Jezikoslovlje* na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Pokrenula je časopis *Jezikoslovlje* i bila glavnom urednicom od 1997. do 2005. Bila je jedna od urednica časopisa *Strani jezici*. Također, urednicom je nekoliko zbornika i znanstvenih monografija.

Objavila je znanstvene monografije: *Riječi u svezama. Povijest hrvatske frazeologije*, Jezična knjižnica Matice hrvatske ogranak Osijek, Osijek 2006.; *Pogled u strukturu hrvatske gramatike (Od Kašićeve do Tkalčevićeve)*, Sveučilište J. J. Strossmayera, Pedagoški fakultet, Osijek 2003.; *Riječ o riječima. Iz hrvatske leksikologije i frazeologije 17. i 18. stoljeća*, Pedagoški fakultet Osijek, Osijek 1998.

Autoricom je 138 znanstvenih i stručnih radova u uglednim domaćim i međunarodnim časopisima te sedam znanstvenih knjiga. Sudjelovala je na 92 međunarodna te na preko dvadeset domaćih znanstvenih i stručnih skupova. Pod njezinim mentorstvom napisano je i obranjeno devet doktorskih radova. Profesorica Ljiljana Kolenić umirovljena je 1. listopada 2020.

Drugi tematski blok počinje radom *Grafijska pitanja u slavonskim normativnim priručnicima 18. stoljeća* autorice Loretane Farkaš koja interpretira tri slavonske gramatike. Dijana Stolac u svome radu *Priložna oznaka mjesta u hrvatskome kajkavskome književnom jeziku* za istraživanje koristi dramski opus Tituša Brezovačkoga. O konsonantskoj promjeni imenica srednjega roda u srednjovjekovnim bosansko-humskim diplomatskim tekstovima piše Amira Turbić-Hadžagić koja navodi 45 povelja, 11 potvrda, 13 pisa-

ma, po jedan trgovački ugovor, priznanicu i zakletvu. Akademik Stjepan Damjanović navodi zapažanja o jeziku pučkoga pisca, sakupljača nematerijalne kulturne baštine, učitelja, nastavnika, školskoga nadzornika, Mijata Stojanovića, koji je najviše boravio u Slavoniji i Srijemu, ali i u Karlovcu, Ogulinu, Gospiću, Slunju. Dubravka Smajić usporedbom od A. V. Tkalčevića do suvremenih gramatičara interpretira Divkovićevu sintaksu glagolskih oblika. Milica Lukić autorica je rada *Pismenima o trojedinom Bogu* u kojemu je riječ o glagoljici, Konstantinu Ćirililu i kršćanskom svjetonazoru. O infinitivizaciji u hrvatskome standardnom jeziku riječ je u radu Marije Znike. Leksik Sumartina na Braču određen je »štokavskim punktom (dospeljenički novoštokavski govor s kopna) premda su prethodni istraživači u njemu opservirali i neke čakavske crte importirane iz čakavskoga susjedstva« u svome prilogu piše Filip Galović. O govoru Gundinaca, mjestu na krajnjem istoku Brodsko-posavske županije, pišu Nina Mance i Igor Ilić navodeći da gundinački govor pripada posavskom poddijalektu slavonskoga dijalekta. Taj govor obiluje arhaičnim jezičnim značajkama. Autori pišu o fonološkim te sintaktičkim osobitostima i leksikologiji. *Vokativ u hrvatskim gramatikama – od Kašića do suvremenih gramatika* prilog je Maje Glušac koja piše o opisu vokativa kao morfološke kategorije u hrvatskim gramatikama, vokativnim nastavcima u imeničkim sklonidbama i naglasnim osobitostima. Vesna Bjedov svoj prilog naslovila je *O zanimljivostima nastave hrvatskoga jezika iz perspektive učenika*. O purizmu i tvorbi riječi riječ je u članku Ane Mikić Čolić koja, pozivajući se na Katičića, piše: »(...) jezik je već po svojoj naravi purističan jer zahtijeva da se, govoreći njime, služimo izražajnim sredstvima koja mu pripadaju i koja su u njemu sadržana« (str. 220). Nadalje, autorica piše: o purizmu i hrvatskom jezičnom savjetništvu, braniču jezika hrvatskoga Nikole Andrića, »barbarizmima« u hrvatskom jeziku Vatroslava Rožića, hrvatskome ili srpskome jezičnome savjetniku Tome Maretića, razlikama između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika Petra Guberine i Krune Krstića, jezičnom purizmu od 1941. do 1945. i jezičnom purizmu 1990. *Popularnim slogom o knjigi staroslovenskoj ili Skica za portret Ćirilometodijanaca Ivana Radetića* naslov je rada Vere Blažević Krezić koja piše o Ivanu Radetiću i njegovim filološkim prinosima, a isti se ogledaju u znanstvenoj periodici druge polovice 19. i početka 20. stoljeća. Posebnu važnost imaju Radetićeve knjige: *Pregled hrvatske tradicionalne književnosti* (Senj, 1879) i *Predavanja o knjigi staroslovenskoj* (Senj, 1896). Helena Dragić autorica je članka *Prinosi bosansko-hercegovačkoj toponimiji motiviranoj apelativom crkva*. *Praktična južnoslavenska (ilirska gramatika)* Lajosa Budanoviča istraživačkom je građom za svoj rad na mađarskom jeziku Jadranke Mlikota i Ane Lehocki-Samardžić. Stjepan Srkulj (1869. – 1951.)

bio je zagrebački gradonačelnik, povjesničar, autor brojnih srednjoškolskih udžbenika povijesti i autor prvoga hrvatskoga povijesnoga atlasa, a o njemu pišu Irena Medvešek, Borko Baraban i Ana Bačić u radu na engleskom jeziku *Turistički vodiči Stjepana Srkulja i oblikovanje kulturnoga identiteta*. Na engleskom jeziku piše i Klara Bilić Meštrić koja kritički predstavlja istraživanje provedeno u okviru LUCIDE projekta Jezici u urbanim zajednicama – integracija i raznolikost u Europi.

Književnoznanstveni i kulturološki prilozi treći su tematski blok koji počinje radom *O regionalizmu sjeverno od juga* u kojem Zlata Šundalić piše o trojezičnosti i tropismenosti hrvatske književnosti i podjeli na staru i novu književnost ističući relativno kasno stupanje slavonske književnosti u 18. stoljeću. Pišući o regionalizmu u književnosti autorica se poziva na Vinka Brešića koji navodi 60-ak obilježja SJEVERA i četrdesetak obilježja JUGA. Šundalić vješto povezuje lipovljanski *locus* Josipa Kozarca koji će se stotinjak godina kasnije ogledati u znanstvenome radu Lipovljanke, profesorice Ljiljane Kolenić. Suradnica profesorice Kolenić, Anica Bilić svoj prilog poetski je nasloвила *Stručak poetskoga cvijeća Dragutina Domjanića* s motom »Popevke sem slagal i rožice bral Ljiljani.« Autorica stilsko-poetološki interpretira floralne motive Dragutina Domjanića. Rad snažno emotivno iskazuje bliskost znanstvenica Bilić i Kolenić. O tome svjedoči i moto zaključka: »Za vsaku dobru reč: fala.« O Marulićevoj vernakularnoj religioznoj lirici piše Krešimir Šimić ističući da u književnoj historiografiji ne postoji konsenzus oko Marulićeve vjerske lirike napisane hrvatskim jezikom. O identitetima vladarica i politike ženskih tijela u romanu Marije Jurić Zagorke *Suparnica Marije Terezije* pišu Dubravka Brunčić i Iva Fofić koje razmatraju uloge ženskih tijela u oblikovanju identiteta dviju vladarica habsburškoga podrijetla: carice Marije Terezije i Marije Amalije, neformalne (su)vladarice Parme.

Kristina Peternai Andrić i Dora Fančović autorice su rada *Pitanje glasa i tvorbe identiteta na primjeru Ullice predaka Sunčane Škrinjarić*. Premda navode da se roman Sunčane Škrinjarić ne može odrediti kao autobiografski roman, ali s obzirom na to da je riječ o opisu odrastanja Tajane, koji se u romanu prikazuje iz pozicije pripovjedača u trećem licu, može se govoriti o autobiografskom obliku u kontekstu prostora i vremena.

Ivana Mikulić analizira književnopovijesni rad i doprinos pozitivista Vladoja Dukata u proučavanju kajkavske dopreporodne književnosti u radu *Vladoje Dukat i kajkavska dopreporodna književnost*.

U radu Danijela Vilčeka, naslovljenom *Propovjednik o propovjedniku: hagiografska rukopisna propovijed o Ivanu Kapistranu*, govori se o propovijedi

kao žanru koji je pridonio razvoju slavonske književnosti u 18. stoljeću, a ujedno se radi o tipičnom predstavniku retoričkih vrsta. Autor analizira rukopisnu propovijed iz knjižnice Franjevačkoga samostana u Osijeku pri čemu u daljnjem tumačenju posebnu pozornost posvećuje naslovnoj stranici koja sadrži osnovne informacije, no bez imena pisca te se u sljedećem poglavlju bavi opisom propovijedi, koji se može iščitati iz naslovne stranice te same propovijedi, tj. 15 stranica, a one su numerirane od treće, tj. od prve do zadnje.

Spisateljski rad fra Bernardina Leakovića s osvrtom na Nauk iz 1798. god. autora Antuna Lešića donosi popis Leakovićevih djela i istraživanja, a u drugom dijelu rada detaljno se navode dosadašnja istraživanja o Leakovićevu katekizmu (ponovljeno izdanje 1998. god.). U zaključku rada autor navodi da je riječ o: »vrsti tzv. Rimskoga katekizma sastavljenoga u formi propovijedi (govorenja)« (str. 539).

Marko Dragić autor je rada *Štovanje Gospe Snježne u hrvatskoj kulturnoj baštini*, a počeci štovanja Gospe Snježne kod Hrvata datiraju od 14. stoljeća. Budući da o štovanju Gospe Snježne u znanstvenoj i stručnoj literaturi nema dostatnih podataka, a na što upućuje i sam autor rada, doprinos rada očituje se u suvremenim terenskim zapisima nastalim u zadnjih deset godina. Osim toga, u radu se navodi etiologija izgradnje rimske bazilike svete Marije Velike, procesije, hodočašća, narodna veselja, a zatim se navode crkve i kapele koje su sagrađene u čast Gospe Snježne, kao što je Tiho svetište Osijeka iz 1704.

Zbornik završava s radom Marije Šeremešić *Hrvatsko seljačko pjevačko društvo Šokac u Monoštoru*. U prilogima Zbornika nalazi se galerija fotografija prof. dr. sc. Ljiljane Kolenić, od odrastanja, diplomiranja, obnašanja raznih funkcija, terenske nastave, javnih obrana doktorskih radova pa sve do dodjele nagrade za životno djelo ostvareno u području znanosti 2019./2020.

Od Pavlimira do riči šokačke. Zbornik Ljiljane Kolenić ima čestitarsku, jezičnu, književnoznanstvenu i kulturološku funkciju koje su bile polazištem za 27 znanstvenih radova i time je neupitan znanstveni doprinos zbornika. Profesorica Ljiljana Kolenić zadužila je svojim znanstvenim radom hrvatsko jezikoslovlje, a osobito područje dijalektologije. Gotovo da nema mjesta u njezinoj rodnoj Slavoniji, ali i šire, gdje prof. Kolenić nije terenski sakupljala građu i obradila dijalekte, a hvalevrijedan je i njezin doprinos popularizaciji slavonskoga dijalekta. Osim znanstvenoga doprinosa hrvatskome jezikoslovlju, dragocjena je uloga prof. Kolenić u predavačkome smislu. Ljiljana Kolenić generacijama je nesebično prenosila znanje te je

svojim prijateljskim i stručnim pristupom zasigurno utjecala na oblikovanje kako budućih znanstvenika, tako i budućih profesora.

Helena Dragić